

رشد و پرورش جوانان روستایی: راهبرد زیربنایی توسعه پایدار

بیژن ابدی* - دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز
غلامحسین زمانی** - استاد بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز

چکیده

اساس رشد و پیشرفت هر کشوری، نیروی انسانی آن است. این مهم تحقق نمی‌یابد مگر اینکه این نیرو، مسلط به مهارت‌ها، شایستگی‌ها و آگاهی‌های لازم شود تا بتواند در راه توسعه و سازندگی گام بردارد. از آنجایی که قاعدهٔ هرم سنی بیشتر کشورهای دنیا را جوانان تشکیل می‌دهند توجه به این مهم لازمهٔ هرگونه ترقی و پیشرفت خواهد بود. از طرف دیگر در مباحث مربوط به توسعهٔ پایدار، توجه به توسعهٔ زیرساخت‌های فیزیکی و زیست محیطی تنها شرط لازم و کافی برای رسیدن به توسعه نیست بلکه توجه به توسعهٔ انسانی در اولویت قرار دارد. در این مقاله، به موضوعاتی مانند توسعهٔ پایدار، اهمیت جوانان روستایی، نیازها و مشکلات موجود در حوزهٔ جوانان پرداخته شده است. نگاهی به برنامه‌هایی که در حوزهٔ جوانان انجام گرفته است نشان می‌دهد که این برنامه‌ها، حول مقوله‌هایی مانند محتوی و فعالیت‌ها، سازماندهی و جنبه‌های راهکاری، حمایت مالی، مدیریت گروهی جوانان و مشارکت آنها بوده است. در ضمن عوامل مؤثر بر برنامه‌های مربوط به رشد و بالندگی جوانان شامل ارتباطات، محیط آموزشی، یادگیری تجربی، درگیر کردن و مشارکت خود جوانان می‌شود. در این صورت این برنامه‌ها باید مهارت‌ها، صلاحیت‌ها و شایستگی‌های لازم را در جوانان روستایی بالا برده و نگرش مثبتی در آنها نسبت به باقی ماندن در محیط روستا و زندگی در آن به وجود آورد. در نتیجه برای طراحی برنامه‌های مشاوره‌ای در حوزهٔ

* Email : abadi.bijan@gmail.com

** Email : gh_h_@shirazu.ac.ir

جوانان روستایی، باید نتایج حاصل از تحقیقات گذشته را مورد توجه قرار داد تا این تجربیات، مبنایی برای آغاز طراحی برنامه‌ریزی‌های جدید در حوزه جوانان روستایی باشد.

واژه‌های کلیدی: توسعه پایدار، جوانان روستایی، برنامه‌ریزی.

مقدمه

وقتی از توسعه پایدار صحبت می‌شود باید پارادایم جدیدی برای توسعه لحاظ کرد. این پارادایم از دو نیاز مهم و بحرانی دنیای امروز بحث می‌کند، یکی نیاز به توسعه پایدار و دیگری بهبود وضعیت جوانان (Gobeli, 1996). تغییرات وسیع در ساختار خانواده‌ها، جوامع، اشتغال (Mincemoyer and Perkins, 2001)، تغییرات در توزیع منابع، ایجاد ثروت و در عین حال حفظ محیط زیست و دستیابی به توسعه پایدار، این تفکر را در ذهن ایجاد می‌کند که رشد و بالندگی نیروی انسانی باید در برنامه‌های توسعه در اولویت قرار بگیرد. از طرف دیگر بدنه جمعیتی بیشتر کشورهای دنیا (Durstun, 1996) از جمله ایران (کاوری زاده و زمانی، ۱۳۷۹) را جوانان تشکیل می‌دهند توجه به این گروه باید اساس برنامه‌ریزی در بعد نیروی انسانی باشد. در این میان جوانان روستایی که یکی از مخاطبان اصلی نظام ترویج و آموزش کشاورزی هستند از ظرفیتهای بالقوه و ارزشمندی برای نیل به اهداف توسعه روستایی برخوردارند، به گونه‌ای که می‌توان گفت آینده توسعه کشاورزی در هر کشور، متکی بر جوانان روستایی و کشاورزان جوان است و بعید به نظر می‌رسد بدون بالا بردن سطح مهارت، معلومات و شکوفان نمودن استعدادها و خلاقیت‌های آنان، بتوان به اهداف و آرمانهای توسعه در بخش کشاورزی دست یافت (محبوبی، ۱۳۷۴؛ باقری، ۱۳۷۴). علی‌رغم تلاش‌های زیادی که برای بالا بردن دانش، آگاهی و تغییر نگرش نیروی انسانی مداخله‌گر در دستیابی به اهداف توسعه در هزاره جدید انجام گرفته ولی جوانان روستایی در کشور ما از این موهبت بی‌بهره مانده و کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. در نتیجه دولت‌مردان کشور باید برای رشد و توسعه نیروی انسانی مخصوصاً در بعد کشاورزی و روستایی، روش‌هایی را اتخاذ کنند. ترویج و آموزش کشاورزی نیز به مثابه نیرویی محرک می‌تواند با آموزش‌های خاص خود در راه اعتلای آگاهی، دانش و مهارت‌های کاربردی جوانان روستایی گام‌هایی را بردارد، چرا که لازمه رسیدن به موضوعاتی مانند توسعه پایدار، توسعه معیشتی پایدار و... استفاده از نیروی انسانی جوان و در عین حال

کار آمد است. در مقاله حاضر پس از بحث درباره نقش کشاورزی در دنیای امروز و تحلیل مفهوم توسعه پایدار، نقش و اهمیت جوانان روستایی و سازه‌های مؤثر بر رشد و بالندگی آنها و مشکلات اساسی بر سر این راه بررسی شده‌اند.

کشاورزی در دنیای امروز و توسعه پایدار

بخش مهم و حیاتی کشاورزی، عهده‌دار نقشهای کاهش فقر (DFID, 2005; Goddard, 2006) افزایش و بهبود آموزش، بالا بردن تواناییها و مهارتهای روستاییان مخصوصاً جوانان روستایی، کاهش مرگ و میر، پایداری منابع (فائو، ۱۳۸۳; FAO, 1999) و محیط زیست و افزایش مشارکت جهانی برای رسیدن به توسعه است. لذا این بخش می‌تواند در کنار توسعه عناصر فیزیکی، با ارائه آموزشهای لازم و کارآمد از طریق اهرمی مؤثر چون ترویج و آموزش کشاورزی، موجب توسعه انسانی شود تا از این طریق کارکردهای مذکور تحقق یابد. نگاهی به دایره المعارف بریتانیکا چنین تعریفی از توسعه پایدار ارائه می‌دهد: «توسعه پایدار رهیافتی است برای برنامه‌ریزی اقتصادی برای رسیدن به رشد اقتصادی که ضمناً محیط زیست و منابع را نیز برای نسلهای آینده حفظ می‌کند» (Encyclopedia Britannica, 1969). «ازکیا» نیز در این مورد می‌نویسد که «اگر منظور از توسعه، گسترش امکانات زندگی انسانهاست، این امر نه تنها در مورد نسل حاضر بلکه برای نسلهای آینده نیز باید مدنظر قرار بگیرد» (ازکیا، ۱۳۷۷). همچنین در سال ۱۹۸۷ گزارش بریندل تحت عنوان «آینده مشترک ما» توسعه پایدار را چنین تعریف می‌کند: «توسعه‌ای که نیازهای نسل حاضر را برآورده سازد بدون اینکه خدشه‌ای در توانایی نسلهای آینده در برآورده کردن نیازهایشان ایجاد کند» (Gobeli, 1996). با این تعاریف توجه دولتمردان و برنامه‌ریزان کشور به اهمیت جوانان روستایی، به عنوان کشاورزان و تولیدکنندگان آینده کشور (اسکندری و دین‌پناه، ۱۳۸۵) این زمینه را ایجاد خواهد کرد که با ارائه آموزشهای مؤثر در جهت ایجاد نگرش مثبت در جوانان نسبت به زندگی در روستاها و عدم مهاجرت به مناطق شهری و توجیه آنان نسبت به مسائل و مشکلات زیستی و اهمیت پایداری محیطی در بخش کشاورزی، برنامه‌های توسعه به جلو هدایت شود. بنابراین ترویج و آموزش کشاورزی می‌تواند با بالا بردن آگاهی، دانش و مهارتهای جوانان روستایی نسبت به این مسائل، دستیابی به این اهداف را که تضمین‌کننده حیات بخش کشاورزی است میسر سازد.

اهمیت جوانان روستایی

تابه حال تعریف جامعی از واژه «جوان» ارائه نشده است. این واژه به شکل‌های گوناگون مورد بحث قرار گرفته است. گاهی به عنوان یک گروه سنی خاص، گاهی به عنوان مرحله‌ای از زندگی و گاهی نیز نوعی نگرش تلقی شده است. در کشورهای گوناگون دامنه سنی مختلفی را برای این موضوع در نظر گرفته‌اند (Gobeli, 1996).

«شینگی» در کتابش به نام «آموزش، شغل و چشم انداز اجتماعی» جوان را در دامنه سنی ۱۳ تا ۱۵ قرار می‌دهد. همچنین فائو در برنامه ریزیهای جهانی خود دامنه سنی ۱۰ تا ۲۵ را جوان می‌نامد. دلیل این کار این است که بلاهای خانمان سوز و ناهنجاریهای اجتماعی مانند رواج ایدز و اعتیاد بیش از هر بخشی از جامعه، به جوانان حمله می‌کند و در سطح جامعه روستایی آموزش ایدز، مواد مخدر و ایجاد درک و نگرش جدید نسبت به کشاورزی و زندگی در این سنین در روستاها می‌تواند مؤثر و مفید واقع گردد (Shingi, 2003).

سؤال این است که چرا باید به مقوله پرورش و بالندگی جوانان روستایی اهمیت داد؟ پاسخ این است که دنیای امروز درگیر چالشهای متعددی از جمله چالش امنیت غذایی، چالشهای زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی است که این چالشها در صورت بهره بردن از نیروی انسانی جوان، مجهز به مهارتها و صلاحیتهای کارآمد، مدیریت و کنترل خواهد شد. ضروری است که نیروی انسانی در بخش کشاورزی در تمام ابعاد، دانش و مهارت کافی را گنجانند تا بتوانند بازائه راهبردهایی در جهت حل مشکلات حرکت کنند. اما موقع بحث از رشد و بالندگی جوانان باید دید منظور از رشد چیست؟ «فربود» به نقل از «پیتمن»^۴ این رشد را چنین تعریف می‌کند: «فرایندی مداوم و غیرقابل اجتناب که شامل درگیر کردن جوانان و سرمایه‌گذاری بر روی آنهاست» و در جایی دیگر چنین تعریفی از رشد جوانان مطرح می‌شود: «فرایند بالغ شدن و توسعه مهارتها، شایستگیها و صلاحیتهای جوانان در راههای مثبت». «رشد مثبت جوانان» نیز «فرایندی برای مهیا کردن جوانان برای ایفای نقش در راستای رسیدن به توسعه پایدار که این رشد از طریق آموزش صورت می‌گیرد» تعریف می‌شود (فربود، ۱۳۷۰). «موشر»^۵ در سال ۱۹۷۹ این آموزش را چنین تعریف می‌کند: «آموزشی که همه افراد را برای رسیدن به رشد ذهنی شناختی، رشد عاطفی، به دست آوردن مهارتهای اجتماعی، شایستگیهای فنی و حرفه‌ای، افزایش نشاط و شور و داشتن بدنی سالم آماده می‌کند» (Gobeli, 1996).

3. Education, Occupation and Social Outlook

4. Pittman

5. Mucher

موضوعات اساسی در ارتباط با برنامه‌های جوانان روستایی
 با مرور مطالعات «تیتو» می‌توان از فعالیتها و برنامه‌های انجام شده در حوزه جوانان درسهایی فرا گرفت. توجه به این موضوعات و برنامه‌ها می‌تواند مبنایی برای برنامه‌ریزیها، اجرای پروژه‌ها و اتخاذ تصمیمات صحیح در حوزه جوانان روستایی هم باشد. این موضوعات در جدول ۱ ذکر شده‌اند:

جدول ۱- موضوعات انجام شده در حوزه جوانان روستایی

موضوعات	شرح
فعالیتها و محتوای برنامه‌های جوانان روستایی	در بسیاری از کشورهای دنیا فعالیتها و محتوای برنامه‌های جوانان روستایی به عنوان عاملی که می‌تواند در موفقیت یا شکست این برنامه‌ها نقش مؤثری داشته باشد، در نظر گرفته می‌شود. تجاربی که از کشورهای گوناگون دنیا به دست آمده نشان‌دهنده این واقعیت است که محتوای این فعالیتها باید مرتبط، به روز، مطابق با علایق جوانان و با کارکرد عملی باشد.
سازماندهی جنبه‌های راهکاری	تجارب نشان می‌دهد که برنامه‌های مربوط به جوانان روستایی هرگز نمی‌تواند به موفقیت برسد مگر اینکه از نوعی برنامه‌ریزی راهکاری برخوردار باشد. از طرف دیگر باید به نقش ترویج در مورد برنامه‌هایی که برای جوانان روستایی طراحی می‌شود اهمیت خاصی داده شود. به این لحاظ ضروری است که مروجان و آموزشگران کشاورزی طوری آموزش ببینند که چگونگی کار با گروههای مختلف جوانان روستایی را فرا گرفته و نقش مشاور و تسهیلگر را به جای مدیر ایفا کنند.
مدیریت گروهی جوانان روستایی	انجام این کار باعث می‌شود خلاقیت، مسئولیت‌پذیری و اعتماد به نفس در جوانان تقویت شود.
ارتباط و مشارکت با آموزشهای رسمی	ارتباط سازمانهای جوانان روستایی با آموزشهای رسمی راه مطمئنی برای انجام فعالیتهای اجرایی است. در این مورد به این نکته باید توجه شود که نباید آموزشهای مربوط به جوانان را با آموزشهای رسمی جایگزین کرد، بلکه این آموزشها باید مکملی برای آموزشهای غیررسمی باشد.
حمایت مالی	در این مورد حمایت مالی چه از طرف دولت و چه از طرف بخشهای خصوصی می‌تواند در امر بهبود برنامه‌ریزی برنامه‌های مربوط به جوانان روستایی اثربخش باشد.

(منبع: Tito, 1996)

جدول ۲- سازه‌های مؤثر در رشد و بالندگی جوانان

نوع سازه	شرح
روابط ۶	در روابط مختلف، جوانان از طریق تعاملات گوناگون با تجارب و ایده‌های جدیدی برخوردار کرده و آنها را فرا می‌گیرند. رشد و پرورش جوانان، آنان را برای ایجاد روابط افزون‌تر و یادگیری بیشتر آماده خواهد کرد.
محیط آموزشی ۷	محیط آموزشی سازه‌ای است که در بالا بردن مهارت‌ها و ایجاد اعتماد به نفس در جوانان نقش مهمی بازی می‌کند. این محیط ترکیبی از انواع تجارب آموزشی است. برای نمونه هر برنامه درسی می‌تواند منبع مفیدی از تجربیات، نگرش‌ها، ایده‌های نو برای جوانان باشد.
یادگیری تجربی ۸	عامل دیگر یادگیری تجربی است که رکن اساسی در بالندگی جوانان محسوب می‌شود و از آن به مثابه راهکاری آموزشی یاد می‌شود. نگاهی به برنامه‌هایی که تحت این نوع یادگیری انجام گرفته است نشان می‌دهد که این یادگیری، رشد شخصیت، افزایش عزت‌نفس، ایجاد روحیه ابتکار و به طور کلی یادگیری از طریق عمل را به دنبال دارد.
مشارکت ۹	مشارکت، مفهومی دیگر در رشد و بالندگی جوانان است. این سازه باعث می‌شود تا جوانان در جامعه نقشها و مسئولیت‌هایی را بپذیرند و خود را در اجتماع نشان دهند.
درگیر کردن جوانان در اجتماع ۱۰	این سازه براساس نظریه نظام خانواده شکل گرفته است. طبق این نظریه، رشد و بالندگی افراد از طریق متروی شدن فرد در اجتماع تضمین نمی‌شود.

(منبع: Gobeli, 1996)

سازه‌های مؤثر بر رشد جوانان روستایی

راهی مؤثر و کلیدی برای ایجاد برنامه‌های کارآمد در راستای رشد و پرورش جوانان این است که دسترسی جوانان به این برنامه‌ها و فرصت‌های رشد و کشف استعداد‌های آنها ارتقاء داده شود (Tepper, 2006). در این صورت، رسالت رشد تواناییها، صلاحیتها و مهارت‌های جوانان برعهده مؤسسات، سازمانها و بخش‌های مختلفی از جامعه خواهد بود. به این لحاظ توجه به سازه‌هایی که می‌توانند نقش مؤثری در رشد و بالندگی جوانان داشته باشند از اهمیت بالایی برخوردار خواهند شد (جدول ۲). بنابراین، توجه به سازه‌های مؤثر بر رشد

6. relationship
7. educational environment
8. experiential learning
9. participation
10. involvement in community

و بالندگی جوانان روستایی، می تواند مروجان و متخصصان را به افقهای تازه ای از برنامه ریزی و طراحی پروژه های مربوط به رشد و بالندگی آنها هدایت کرده و راهنمایی برای اجرا، پیشبرد و ارزشیابی این برنامه ها باشد. برای نمونه مشارکت دادن جوانان روستایی در تصمیم گیریها، حل مسائل و مشکلات موجود در بخش کشاورزی فرصتی به آنها خواهد داد تا بتوانند ایده ها و دیدگاههای خود را بازگو کرده و تواناییهای خود را در موقعیتهای اجتماعی محک بزنند. در این صورت است که رابطه ای دوجانبه بین مروجان و جوانان روستایی به وجود می آید که خود سازه مؤثری در تعیین خط مشیها و برنامه ریزیهای کلان توسعه کشور خواهد بود.

تواناییهای مورد نیاز جوانان روستایی

تحقیقات نشان می دهد که کیفیت برنامه های مربوط به جوانان در جهت افزایش رفتارهای مثبت در آنها، زمانی مؤثر است که بتواند برون دادها و رفتارهای منفی را در آنها کاهش دهد (Tepper and Roebuck, 2006). از این نظر شناسایی نیازها و تواناییهای جوانان باید در برنامه ریزیهای مربوط به رشد و بالندگی آنان در اولویت قرار گیرد تا از این طریق دستیابی به این هدف تضمین گردد. اگر ترویج و آموزش کشاورزی بتواند خود را به ابزارهای کارآمد در جهت شناسایی نیازهای مخاطبان خود مخصوصاً جوانان مجهز کند می توان امیدوار بود که پروژه ها و برنامه های رشد و توسعه نیروی انسانی در روستاها منطبق با این نیازها سو گرفته و از این طریق جلوی بسیاری از کج رویها در طراحی و اجرای برنامه ها گرفته شود. در جدول ۳ تواناییهای عمده مورد نیاز یک جوان روستایی آورده شده است:

جدول ۳- تواناییهای مورد نیاز جوانان روستایی

نمونه	تواناییهای فرد
	۱- توانایی فیزیکی و سلامتی رژیم غذایی خوب، ورزش
	۲- توانایی شخصی و اجتماعی مهارتهای شخصی : توانایی برای درک عواطف شخصی، داشتن انضباط شخصی مهارتهای بین شخصی : توانایی کار با دیگران، دوستیابی از طریق ارتباطات، همدردی، مشارکت و همکاری مهارت مقابله : توانایی برای سازگار شدن، مسئولیت‌پذیری مهارت تعادلی : توانایی برای حل مسائل، تصمیم‌گیری
	۳- توانایی اخلاقی و شناخت ۱۳ توانایی دانش و اطلاعات فرد برای شرکت در مهارتهای نوشتاری و زبانی
	۴- توانایی فنی توانایی فهم و درک ارزش کار، آمادگی کافی برای انجام کار
	۵- توانایی اخلاقی و شهروندی توانایی درک فرهنگها، ارزشها

(منبع: Perez - Morales, 1996)

مشکلات موجود در حوزه جوانان روستایی

تحقیقات نشان می‌دهد که تا سال ۲۰۵۰ جمعیت جوان در جهان به ۲ میلیارد نفر خواهد رسید. همچنین تخمین زده شده است که تا سال ۲۰۲۵، جمعیت جوان ساکن در شهرها به ۱ میلیارد نفر خواهد رسید در حالی که تنها ۷۰۰ میلیون از آنها در روستاها زندگی خواهند کرد (Seiders, 1996). از این رو با افزایش جمعیت شهرها، تمرکز منابع و بودجه در این مناطق افزایش یافته و در مقابل بودجه‌های اختصاص داده شده به مناطق روستایی کاهش خواهد یافت. پیامد این رویداد پایین آمدن میزان امکانات آموزشی رفاهی و استانداردهای زندگی در این مناطق خواهد بود که خود باعث ایجاد مشکلاتی مانند افزایش بیکاری، مهاجرت به شهرها و حاشیه‌نشینی می‌شود.

11. interpersonal skills

12. professional ability

از دیگر مشکلات در حوزه جوانان روستایی، عدم تطابق برنامه‌های آموزشی با نیازهای آنها، مشارکت جوانان در امور، کمبود نیروی انسانی و آموزش دیده، تلقی از کشاورزی به عنوان حرفه‌ای نامطلوب (Bihis - Tolentino, 1996)، رواج ایدز و اعتیاد به مواد مخدر (1996 Gobeli, است.

نمونه برنامه‌های پرورشی جوانان روستایی

عاملی کلیدی برای بسیاری از برنامه‌های مربوط به جوانان مانند باشگاههای 4H، تأکید بر رشد و توسعه مهارت‌های عملی مرتبط با زندگی جوانان است (Fitzpatrick et al., 2005). در حقیقت این باشگاهها فرصتهایی را در اختیار جوانان قرار می‌دهند تا اعتماد به نفس، توانایی و ایجاد حس مشارکت در آنها افزایش یابد (Ferrari and Sweeney, 2005). به عبارت دیگر هدف این باشگاهها، این است که دانش، آگاهی و مهارت‌های جوانان روستایی را افزایش داده و در آنها نگرشی جدید نسبت به زندگی در روستا و چگونگی برخورد با مسائل و مشکلات به وجود آورند.

با این تفکر، ایجاد تشکلهای و باشگاههای جوانان روستایی و ایجاد انگیزه در جوانان برای مشارکت در این برنامه‌ها باید سرلوحه رسالت ترویج در حوزه جوانان قرار گیرد. نمونه‌ای از این برنامه‌ها مربوط به باشگاههای 4K در کشور کنیا است که به ارائه آموزشهای غیررسمی می‌پردازد. در این باشگاهها، دختران و پسران ۸ تا ۱۴ ساله تحت راهنمایی و آموزش رهبری محلی به فعالیتهای کشاورزی در مزرعه مشغول می‌شوند. نمونه دیگر از این باشگاهها، مربوط به کشاورزان جوان است که در مقطع راهنمایی یا دبیرستان، همان برنامه‌ها و فعالیتهای معمول در باشگاههای 4K انجام می‌دهند (Agili, 1996). لذا برای رسیدن به هدف رشد و بالندگی جوانان روستایی استفاده از تجارب برنامه‌های مشاوره‌ای در حوزه جوانان ضروری است. در نگاره ۱ چارچوبی در نظر گرفته شده است که می‌تواند مبنایی برای طرح ریزی برنامه‌ها و فعالیتهای رشد و بالندگی جوانان روستایی باشد. در این چارچوب سازه‌هایی زیر در نظر گرفته شده‌اند:

- درون داده‌های ممکن^{۱۳}
- برون داده‌های ممکن^{۱۴}
- رجوع به گذشته

13. possible inputs

14. possible outputs

● امکانات موجود کشورها

این سازه‌ها در نهایت امر به مشاوره‌ها و توصیه‌هایی در بعد رشد و پرورش جوانان روستایی تبدیل خواهند شد (Cook, 1996). در زیر نمونه‌هایی از سازه‌های درونداد و برونداد آورده شده است:

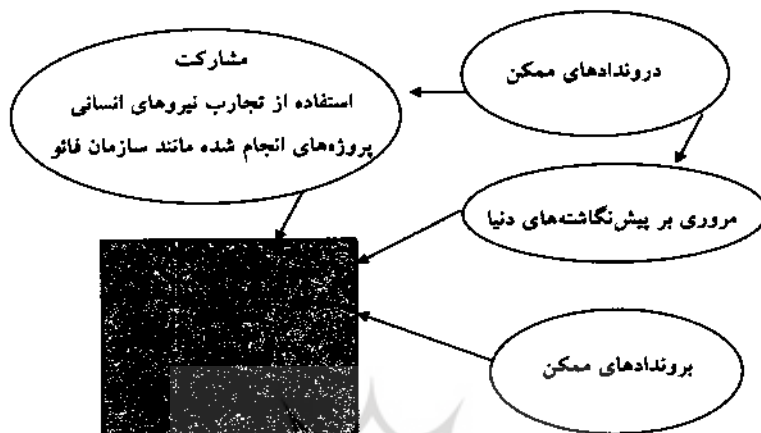
● دروندادها

- مروجان در بعد پرورش جوانان روستایی؛
- رؤسای ترویج کشاورزی منطقه‌ای و زیرمنطقه‌ای و همچنین مروجان آموزشی؛
- کارگران بخشهای دیگر که کارهای تحقیقات و ترویج را به عهده دارند؛
- مشاوران در ابعادی مانند جنگلداری، توسعه تولید و تغذیه؛
- متخصصان بازنشسته؛
- فرصتهای مطالعاتی؛
- سرمایه‌گذاری در مورد دیگر منابع؛
- دسترسی به دانش و تحقیقات از بخشهای فنی؛
- ارتباطات و همکاری بین سازمانی.

● بروندادها

- تحقیقات؛
- انتشارات؛
- شبکه‌های اطلاعاتی؛
- پروژه‌های فرمول‌بندی شده؛
- کمکهای فنی، کلاسها یا کارگاههای بین‌المللی و منطقه‌ای؛
- کارها و فعالیتهایی که مربوط به رشد و پرورش جوانان می‌شود؛
- برنامه‌های راهبردی.

انگاره ۱- الگویی برای فعالیتهای مشاوره‌ای در جهت رشد و پرورش جوانان

(منبع: Cook, 1996)

نتیجه‌گیری

نقش جوانان روستایی در رشد و توسعه بخش کشاورزی بر هیچ‌کس پوشیده نیست. در ایران، جوانان قسمت عمده‌ای از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، اما به دلیل تأکید بیشتر بر توسعه و ترقی شهرها، توجه کمی به جوامع روستایی و متعاقب آن به جوانان روستایی می‌شود. در این مورد، اگر بتوان از این سرمایه انسانی به درستی استفاده کرد بسیاری از مشکلات موجود در روستاها حل خواهد شد. کمبود امکانات آموزشی رفاهی، پایین بودن استانداردهای زندگی در جوامع روستایی و بیکاری باعث خواهد شد که جوانان به شهرها سرازیر شده و مشکلات عدیده‌ای را به وجود آورند. در نتیجه برای بالا بردن دانش و توان عملی جوانان روستایی و ایجاد نگرش مثبت در آنان نسبت به زندگی در روستا، توصیه می‌شود:

- جوانان روستایی به کارهای تولیدی از طریق پروژه‌های معیشتی تشویق شوند که در این مورد پیشنهاد می‌شود که آموزش‌شهای کاربردی از طریق بخش ترویج و آموزش کشاورزی ارائه گردد.
- تجربیات نشان می‌دهد که پروژه‌هایی که برای جوانان در نظر گرفته می‌شود حالت

- ابتدایی و تکراری دارد که در این مورد بهتر است پروژه‌های جدید و به روز ارائه شود، مانند پروژه‌های زنبورداری، پرورش میگو، پرورش گل و گیاه و بیوگاز.
- در بسیاری از موارد دیده شده است که ارائه خدمات ترویج کشاورزی تناسبی با نیازهای جامعه روستایی مخصوصاً جوانان ندارد و در نتیجه اهمیت نیازسنجی و تجهیز ترویج به این ابزار، باید در اولویت باشد.
 - سرمایه‌گذاری در کار آفرینی در مناطق روستایی باعث خواهد شد که بسیاری از مشکلات موجود در این مناطق مانند بیکاری رفع گردد.
 - چون آموزش، راهکاری است که رشد اقتصادی را به دنبال دارد، در آموزش‌های رسمی روستایی، مباحث حرفه‌ای مفیدی باید گنجانده شود.
 - باشگاه‌های جوانان روستایی برای فعالیت در زمینه‌های آموزش و گذران اوقات فراغت جوانان روستایی ایجاد و گسترش یابد.

منابع

- ۱- ازکیا، م. (۱۳۷۷)، جامعه‌شناسی توسعه. تهران: مؤسسه نشر کلمه.
- ۲- اسکندری، ج. و دین‌پناه، غ. (۱۳۸۵)، «بررسی عوامل مؤثر بر ایجاد انگیزه جهت اشتغال جوانان روستا در فعالیتهای کشاورزی استان اصفهان». ماهنامه جهاد. شماره ۲۷۰.
- ۳- باقری، ا. (۱۳۷۴)، بررسی نیازهای آموزش حرفه‌ای جوانان روستایی و عوامل مؤثر بر نیازها در شهرستان آمل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده کشاورزی.
- ۴- فائو (۱۳۸۳)، «آموزش کشاورزی چالشها و فرصتها». ترجمه و تدوین رضا موحدی، همدان: انتشارات شوق و دانش.
- ۵- فربود، ف. (۱۳۷۰)، «نقش و اهمیت سازمانهای جوانان روستایی». ماهنامه جهاد. شماره ۲۰۱-۲۰۰.
- ۶- کاوری‌زاده، ب. و زمانی، غ. (۱۳۷۹)، «باشگاههای جوانان روستایی رهیافتی برای توسعه کشاورزی». ماهنامه زیتون. شماره ۱۴۲.
- ۷- محبوبی، م. (۱۳۷۴)، انتظارات جوانان روستایی از خانه‌های ترویج جهاد سازندگی در سال ۱۳۷۴. پایان‌نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده کشاورزی.
- 8- Agili, G.A. (1996), "Issue papers: educational content and delivery systems related to the rural youth programmes." available at : <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e0e.htm>.
- 9- Bihis-Tolentino, J. B. (1996), "Issue papers: institutional strengthening and programme management related to rural youth programmes". available at: <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e0d.htm>.
- 10- Cook, J.F. (1996), **Expert Consultation and Extension Rural Youth Programs and Sustainable Development**. Rome: FAO.
- 11- Department for International Development (DFID) (2005), "Growth and poverty reduction : the role of agriculture". available at: http://www.odi.org.uk/speeches/apgood_oct05/apgood_dec7/dfidpressrel.pdf.
- 12- Durston, J. (1996), "Backgroun papers: comparative international analysis of rural youth policy in developing countries: coping with diversity and change". avaiable at: <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e08.htm>.
- 13- Encyclopedia Britannica (1969), **Encyclopedia Britannica, Vol.7, P.324**. : Chicago: University of Chicago Press.

- 14- FAO(1999), "The multi-functional character of agriculture and land: bioenergy, SD dimensimensins, suatainable development department." available at : www.fao.org.
- 15- Ferrari, T. M. and Sweeney, L.B.H. (2005), "Building a collaboration for youth development : the club-within-a-club". **Journal of Extension**. Vol. 43, No.1.
- 16- Fitzpatrick, C.; Gagne, K.H.; Jones, R.; Lobley, J., and Phelps, L. (2005), "Life kills development in youth : impact research in action". **Journal of Extension**. Vol.3, No. 3.
- 17- Gobeli, V. C. (1996), "Background papers: extension rural youth programmes: part of a comprehensive strategy for sustainable development in developing countries". available at: <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e09.htm>.
- 18- Goddard, E. (2006), "Beyond the cost of food: the role of the agriculture sector". **Center for Health Promotion Studies**. Vol.8, No.2.
- 19- Mincemoyer, C.C and Perkins, D. F. (2001), "Building your youth development toolkit : a community youth development orientation for Pennsylvania 4-H youth programs". **Journal of Extension**. Vol.39, No.4.
- 20- Perez-Morales, R. (1996), Issue papers: youth policy and resources related to rural youth programmes". available at : <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e0c.htm>.
- 21- Seiders, R. W. (1996), "Background papers: FAO's role in support of rural youth programmes and possibilities for the future". available at : <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e07.htm>.
- 22- Shingi, P.M. (2003), **Education, Occupation and Social Outlook**. London: Abhinav.
- 23- Tito, E.C. (1996), "Opening remarks". available at: <http://www.fao.org/docrep/w1765e/w1765e06.htm>.
- 24- Tepper, K.H. and Roebuck, J. (2006), Building Partnerships for youth: an online youth development resources center. **Journal of Extension**. Vol. 44, No.2